

Vergaderjaar 2001–2002

27 874

Wijziging van de Opiumwet

Nr. 9

¹ Samenstelling:

Leden: Van de Camp (CDA), Biesheuvel (CDA), Swildens-Rozendaal (PvdA), voorzitter, Scheltema-de Nie (D66), Zijlstra (PvdA), Apostolou (PvdA), Middel (PvdA), Van Heemst (PvdA), Dittrich (D66), ondervoorzitter, Rabbae (GroenLinks), Van Oven (PvdA), Kamp (VVD), Rouvoet (ChristenUnie), O.P.G. Vos (VVD), Passtoors (VVD), Van Wijmen (CDA), De Wit (SP), Ross-van Dorp (CDA), Niederer (VVD), Nicolaï (VVD), Halsema (GroenLinks) Weekers (VVD), Van der Staaij (SGP) en Wijn (CDA).
Plv. leden: Balkenende (CDA), Çörüz (CDA), Wagenaar (PvdA), Van Vliet (D66), Duijkers (PvdA), Kuijper (PvdA), Albayrak (PvdA), Barth (PvdA), Hoekema (D66), Karimi (GroenLinks), Santi (PvdA), Luchtenveld (VVD), Slob (ChristenUnie), Van den Doel (VVD), Rijpstra (VVD), Rietkerk (CDA), Marijnissen (SP), Buijs (CDA), Van Baalen (VVD), Van Blerck-Woerdman (VVD), De Vries (VVD), Van Walsem (D66), De Pater-van der Meer (CDA) en Arib (PvdA).

² Samenstelling:

Leden: Van der Vlies (SGP), Swildens-Rozendaal (PvdA), ondervoorzitter, Middel (PvdA), Van Lente (VVD), voorzitter, Dankers (CDA), Oudkerk (PvdA), Rijpstra (VVD), Bakker (D66), Rouvoet (ChristenUnie), Van Vliet (D66), Van Blerck-Woerdman (VVD), Passtoors (VVD), Gortzak (PvdA), Hermann (GroenLinks), Buijs (CDA), Atsma (CDA), Arib (PvdA), Spoelman (PvdA), Kant (SP), E. Meijer (VVD), Van der Hoek (PvdA), Blok (VVD), Mosterd (CDA), Çörüz (CDA) en Pitstra (GroenLinks).
Plv. leden: Lambrechts (D66), Rehwinkel (PvdA), Apostolou (PvdA), Örgü (VVD), Verburg (CDA), Noorman-den Uyl (PvdA), Weekers (VVD), Ravestein (D66), Slob (ChristenUnie), Van 't Riet (D66), Terpstra (VVD), Udo (VVD), Belinfante (PvdA), Harrewijn (GroenLinks), Ross-van Dorp (CDA), Th.A.M. Meijer (CDA), Duijkers (PvdA), Smits (PvdA), Marijnissen (SP), O.P.G. Vos (VVD), Hamer (PvdA), Cherribi (VVD), Rietkerk (CDA), Visser-van Doorn (CDA) en Van Gent (GroenLinks).

VERSLAG VAN EEN WETGEVINGSOVERLEG

Vastgesteld 10 april 2002

De vaste commissies voor Justitie¹ en voor Volksgezondheid, Welzijn en Sport² hebben op maandag 8 april 2002 overleg gevoerd met minister Borst-Eilers van Volksgezondheid, Welzijn en Sport over **het wetsvoorstel Wijziging van de Opiumwet (27 874)**.

Van het overleg brengen de commissies bijgaand stenografisch verslag uit.

De voorzitter van de vaste commissie voor Justitie,
Swildens-Rozendaal

De voorzitter van de vaste commissie voor Volksgezondheid, Welzijn en Sport,
Van Lente

De griffier van de vaste commissie voor Justitie,
Pe

Stenografisch verslag van een wetgevingsoverleg van de vaste commissies voor Justitie en voor Volksgezondheid, Welzijn en Sport

Maandag 8 april 2002

Aanvang 11.15 uur

Voorzitter: Swildens-Rozendaal

Aanwezig zijn 6 leden der Kamer, te weten:

Apostolou, Van de Camp, Dittrich, Hermann, Passtoors en Swildens-Rozendaal,

en mevrouw Borst-Eilers, minister van Volksgezondheid, Welzijn en Sport.

De **voorzitter**: Voor dit wetgevingsoverleg waren, naast de leden van de vaste commissie voor Justitie, uitgenodigd de minister van Justitie, de leden van de vaste commissie voor Volksgezondheid, Welzijn en Sport en de minister van VWS. De minister van Justitie heeft een van zijn ambtenaren gestuurd voor de beantwoording van eventuele technische vragen. De minister van VWS is hier lijfelijk aanwezig. Ik heet haar en haar medewerkers welkom. Dit wetgevingsoverleg komt in de plaats van een plenaire behandeling. Hierna vindt geen plenaire afronding plaats. Eventuele moties kunnen dan ook hier worden ingediend.

De heer **Passtoors** (VVD): Voorzitter. Is het de bedoeling dat er na een algemene behandeling nog een artikelsgewijze behandeling volgt? Of nemen wij de artikelen in een keer mee?

De **voorzitter**: Omdat het een beperkte wijziging betreft, stel ik voor alles in een keer te behandelen. Dan blijft de consistentie van het geheel behouden.

De heer **Apostolou** (PvdA): Voorzitter. De fractie van de PvdA is ingenomen met de wijziging van de

Opiumwet die wij vandaag behandelen. Bij de schriftelijke behandeling van het voorliggende wetsvoorstel heeft mijn fractie een groot aantal vragen gesteld die door de regering in de nota naar aanleiding van het verslag in grote lijnen naar tevredenheid van mijn fractie zijn beantwoord. Ik wil de regering danken voor de voortvarendheid waarmee zij gewerkt heeft om het gebruik van cannabis voor medicinale en wetenschappelijke doeleinden een wettelijke grondslag te geven. De fractie van de PvdA heeft herhaaldelijk een pleidooi gehouden om de patiënten die aan multiple sclerose, aids of vormen van kanker lijden en die baat bij het gebruik van cannabis hebben te helpen door hun op een verantwoorde wijze cannabis te verschaffen. Op grond van deze wet zullen deze patiënten op doktersrecept via de apotheek cannabis kunnen verkrijgen van medicinale kwaliteit, dat wil zeggen: cannabis die geteeld is op een gecontroleerde en verantwoorde wijze en die voldoet aan de eisen die gesteld worden aan de productie van grondstoffen bestemd voor gebruik in een geneesmiddel. Ik zal in het vervolg van mijn inbreng wat uitvoeriger op dit punt ingaan. De aanpassingen met betrekking tot de wijziging van het verlofstelsel in een ontheffingsstelsel hebben de instemming van mijn fractie. Ook de procedures voor de wijziging van de lijsten van de drugs die onder de Opiumwet vallen, kunnen wij onderschrijven. De nadere antwoorden van de regering op onze vragen naar aanleiding van de artikelen 2, 3 en 3a zijn naar onze mening overtuigend. Met name de toelichting dat de betrokkenheid van de formele wetgever gewaarborgd is,

ook in de situatie die in artikel 3a, lid 5, wordt beschreven, is een verduidelijking die wij verwelkomen. Het gaat hier om de spoedprocedure bij ministeriële regeling, waarbij een algemene maatregel van bestuur wordt ontworpen. Hiervoor geldt ook de voorhangprocedure.

Het feit dat het mogelijk blijft de lijsten bij formele wet te wijzigen indien een van beide Kamers dat wenst, is een extra waarborg en rechtvaardigt deze wijziging van de wet. De toevoeging of de verwijdering van stoffen van de lijsten I en II wordt daarmee vergemakkelijkt. Risico-inschatting door deskundigen en gewijzigde wetenschappelijke inzichten alsmede internationale verplichtingen over middelen die onder de Opiumwet vallen, zullen tot wijzigingen leiden.

Nu stelt de regering in de memorie van toelichting dat ook maatschappelijke inzichten ten aanzien van de effecten van een middel kunnen leiden tot toevoeging of verwijdering van een middel van lijst I of II. Op dit punt heb ik een vraag. Wanneer is sprake van maatschappelijk inzicht ten aanzien van een opiummiddel? Ik kan mij daarbij weinig voorstellen. Er dient toch altijd een verband te bestaan tussen de schadelijkheid van een middel op grond van wetenschappelijke inzichten en de plaatsing op een van de lijsten van de Opiumwet? Hoe verhouden zich de wetenschappelijke en de maatschappelijke inzichten over verdovende middelen tot elkaar? Wil de minister op dit punt nader ingaan?

Een andere vraag die hiermee verband houdt betreft de Europese dimensie. Wordt bij plaatsing van middelen op de lijsten van de Opiumwet om internationale

verplichtingen na te komen ook aan Europese afspraken gedacht? Vindt steeds meer afstemming over illegale verdovende middelen op het niveau van de Europese Unie plaats? In hoeverre moeten we op nationaal niveau rekening houden met de plaatsing of verwijdering van middelen van de opiumlijsten met de regelgeving in de Europese Unie? Ik vraag ook op dit punt om een nadere toelichting van de minister. Ten slotte wil ik op het punt van de plaatsing van middelen op de opiumlijsten nogmaals vragen naar de status van de paddo's. Tijdens het algemeen overleg van 23 mei vorig jaar heb ik vragen gesteld over dit thema. Toen zei de regering dat de uitspraak van de Hoge Raad spoedig zou komen. In het algemeen overleg over de voortgangsrapportage drugsbeleid in december jongstleden heb ik hierover opnieuw vragen gesteld. De minister zei toen dat in het voorjaar 2002 de uitspraak van de Hoge Raad te verwachten was. Wij zijn nu bijna aan het eind van deze regeerperiode en de onduidelijkheid blijft voortbestaan. Ik vind dat de regering zich te passief opstelt ten opzichte van dit punt. Ik vraag de minister aan te geven wat zij gaat doen indien de Hoge Raad de paddo's als harddrug zal aanmerken. Zal ze paddo's op lijst I van de Opiumwet plaatsen?

De heer **Dittrich** (D66): Dan zou de regering vlak voordat de Hoge Raad in de zaak van Kerkdriel met een uitspraak komt, zeggen hoe gehandeld moet worden. Zou dat niet een affront voor de Hoge Raad zijn?

De heer **Apostolou** (PvdA): In december heb ik gezegd dat de regering een indicatie moet geven en moet zeggen op welke manier zal worden omgegaan met de uitspraak van de Hoge Raad, hoe die ook moge luiden. Misschien zegt de Hoge Raad: dit is een harddrug. Dan moet er gehandeld worden. De Hoge Raad kan ook zeggen: dit is geen harddrug en paddo's moeten vrij op de markt te verkrijgen zijn. In dat geval moet de regering ook reageren. Dit is niet hypothetisch. Op deze manier wordt inzicht geboden. In de nota over verdovende middelen kwam al naar voren dat heel veel paddo's naar Duitsland worden geëxporteerd. De productie gaat blijkbaar door, terwijl wij al

jaren wachten op een uitspraak van de Hoge Raad. Dat vind ik een probleem. Hoelang moeten wij nog wachten?

De heer **Dittrich** (D66): Is het niet beter om de uitspraak en de overwegingen van de Hoge Raad over hoe om te gaan met gedroogde en verse paddo's af te wachten, zodat wij op basis daarvan beleid en wetgeving kunnen maken?

De heer **Apostolou** (PvdA): Dat ben ik met u eens. Ik vraag nu of de regering enigszins een idee kan geven over hoe zij zal reageren.

De heer **Passtoors** (VVD): Ik vraag mij af wat daar de zin van is. Het maakt voor die handel naar Duitsland niets uit of het om een harddrug gaat of niet, want dan is er nog niets zeker over wat er moet worden gedaan.

De heer **Apostolou** (PvdA): Wij zitten al jaren met grote onzekerheid. Ik wil eigenlijk een beetje de druk opvoeren bij de Hoge Raad, al kun je dat nauwelijks doen.

De heer **Van de Camp** (CDA): U waarschuwt voor de laatste keer?

De heer **Apostolou** (PvdA): Ik wil dat in het land bekend is hoe de regering over deze zaak denkt. De regering zegt nu niets in afwachting van de uitspraak van de Hoge Raad. Dat is mijn punt. Ik vind wat meer zekerheid ook van belang voor de mensen in het land die hiermee blijkbaar aan de gang zijn en daaraan geld verdienen. Die man in Kerkdriel lijdt er ook onder dat hij zo lang moet wachten. Zijn productie staat nu ook stil. Dat is tegenover hem niet netjes. Misschien dat de minister hierop verder antwoord geeft.

De **voorzitter**: Ja, met behoud van de trias politica.

De heer **Apostolou** (PvdA): Voorzitter. De belangrijkste inhoudelijke wijziging die wij vandaag bespreken, betreft de legale teelt van cannabis voor geneeskundige en wetenschappelijke doeleinden. Allereerst spreek ik waardering uit voor het vele werk dat het ministerie van VWS op dit punt heeft verricht. De oprichting van het Bureau voor medicinale cannabis, het daadwerkelijk functioneren daarvan vanaf 1

januari 2001 en het verrichten van alle voorbereidende werkzaamheden in verband met het onderhavige wetsvoorstel zijn een prestatie die vermeldenswaardig is. Over de meeste vragen die betrekking hebben op de taken en de bevoegdheden van het bureau is in de schriftelijke behandeling van het wetsvoorstel antwoord gegeven. Toch vind ik het nodig dat op het punt van de intrekking van de opiumonthefving en de wijze waarop moet worden omgegaan met overtollige voorraden nadere regels worden gesteld. Daarom heb ik bij amendement op artikel 8f een wijziging voorgesteld. In het huidige artikel 8f wordt expliciet gemaakt dat de houder wiens ontheffing wordt ingetrokken, zich van de middelen dient te ontdoen voordat de ontheffing geëxpireerd is. In de nota naar aanleiding van het verslag stelt de regering dat een onderscheid moet worden gemaakt tussen degenen die zich met opiumwetmiddelen in het normale handelsverkeer begeven, zoals geneesmiddelenfabrikanten, en de telers van cannabis. Telers van cannabis, aldus de nota naar aanleiding van het verslag, begeven zich niet in het normale handelsverkeer, aangezien zij hun voorraad alleen aan het Bureau voor medicinale cannabis mogen verkopen. Dit onderscheid heb ik in mijn amendement aangegeven. Aansluitend op het gestelde in de nota naar aanleiding van het verslag, heb ik in de toelichting op het amendement ook een onderscheid gemaakt in de periode waarin de ontheffinghouder zich van de voorraden moet ontdoen. Een teler van cannabis moet zijn voorraad binnen 14 dagen overdragen aan het Bureau voor medicinale cannabis of deze binnen deze termijn vernietigen. Dat leek mij een simpele verduidelijking. Ik hoor graag de reactie van de minister op dit amendement.

De heer **Dittrich** (D66): In lid 1 van het voorgestelde artikel 8f staat in de vierde regel dat degene van wie de ontheffing wordt ingetrokken, zich ontdoet van die middelen, hetzij door vernietiging, hetzij door overdracht aan personen. Bent u met de fractie van D66 van mening dat de vernietiging wel onder toezicht moet plaatsvinden? Zo ja, waarom is dat dan niet in uw amendement geregeld?

De heer **Apostolou** (PvdA): Ik heb daar inderdaad niet verder over nagedacht. Ik denk dat het goed zou zijn om dat onder toezicht te laten gebeuren. Ik weet niet of dat in de wet zelf moet worden opgenomen. In het besluit van de minister zal moeten worden aangegeven, hoe dat gaat gebeuren. Ik hoor graag van de minister of zij ook vindt dat dat in de wetstekst moet worden opgenomen. Ik denk dat wij kunnen volstaan met een punt in de toelichting, of dat wij hier afspreken dat dat onder toezicht moet gebeuren, wat dan in een besluit van de minister moet worden opgenomen.

De heer **Passtoors** (VVD): Over de vernietiging ben ik het eens met de heer Dittrich. Over de overdracht aan (rechts)personen die wel bevoegd zijn voor de artikelen 2 en 3 geldt naar mijn idee hetzelfde: dat zou ook onder een zeker toezicht moeten. Anders is er geen enkel zicht meer op wat wanneer naar wie is gegaan, en of het alles was.

De heer **Apostolou** (PvdA): Ik vraag de minister, in hoeverre dit punt kan worden opgevangen in het besluit over vernietiging.

De heer **Van de Camp** (CDA): Valt het toezicht op de vernietiging niet gewoon onder de werking van artikel 8j?

Minister **Borst-Eilers**: De heer Van de Camp heeft gelijk: de Inspectie voor de gezondheidszorg houdt toezicht op het gehele proces, dus tot en met de vernietiging. Het hoeft dus niet in dit amendement te worden opgenomen.

De heer **Apostolou** (PvdA): Ik dank de minister voor deze toelichting. Bij de intrekking van de opium-ontheffing moet de voorraad óf aan het Bureau voor medicinale cannabis worden verkocht, óf worden vernietigd. Wanneer zou sprake zijn van koop, en wanneer van vernietiging? Het lijkt mij logisch dat iemand die de wet overtreedt en nog een bepaalde voorraad cannabis heeft, niet tevens beloond wordt door de verkoop van zijn cannabis aan het Bureau voor medicinale cannabis. In deze gevallen moet de voorraad worden vernietigd, zonder enige financiële compensatie. Wat is de mening van de minister op dit punt?

In artikel 8i, lid 4, staat dat in de overeenkomst tussen overheid en teler wordt bepaald "dat de wederpartij van de minister de geteelde hennep binnen vier maanden na het oogsten uitsluitend aan hem verkoopt en aflevert, en de overtollige hennep vernietigt". Wanneer is sprake van overtollige hennep als de geteelde hennep na de oogst aan het Bureau voor medicinale cannabis moet worden verkocht? Je bestelt iets, maar hoe ontstaat die overtolligheid dan? Het Bureau voor medicinale cannabis is de enige instantie die cannabis buiten het grondgebied van Nederland kan brengen, verkopen of afleveren. Brengt dat niet het gevaar met zich dat de Nederlandse regering exporteur wordt van medicinale cannabis? Slechts weinig landen gaan over tot de productie van cannabis, maar ze staan het gebruik ervan wel toe. Hoe reageert de regering wanneer België om medicinale cannabis vraagt voor de verkoop via apotheken in België? Vormt de regelgeving van de Europese Unie geen belemmering voor restrictieve toepassingen als het gaat om het verhandelen van medicinale cannabis? Eind november 2001 zou het BMC een besloten ambtelijke conferentie organiseren. Ambtenaren van ongeveer 10 landen waar het medisch gebruik van cannabis in de belangstelling staat, zouden daaraan deelnemen. Is deze conferentie georganiseerd en wat waren de bevindingen? Hoe reageert the International Narcotics Control Board op de initiatieven van landen om medicinale cannabis te legaliseren? Het BMC heeft drie van de 40 telers die zich hebben aangemeld voor de productie van medicinale cannabis geselecteerd. Houden die overige 37 telers zich op dit moment actief bezig met de productie van cannabis? Zo ja, wordt er tegen hen opgetreden? In de nota naar aanleiding van het verslag over het gedoogbeleid staat dat de regering het niet opportuun acht op dit moment speciale aandacht van het OM of de Inspectie voor de gezondheidszorg te vragen als het gaat om de levering van medicinale cannabis door Maripharm of de Stichting patiëntenbelangen en sommige patiëntenorganisaties. Wanneer moeten deze organisaties hun activiteiten beëindigen? Het is niet logisch, nu we een wettelijke regeling treffen, dat we alsnog

blijven gedogen. Dat moet afgelopen zijn op het moment dat dit ingaat. De regering wil bevorderen dat verder onderzoek plaatsvindt. Het is van belang dat het gebruik van cannabis voor de verzachting van pijn op de minst schadelijke manier plaatsvindt. Geïnhaleerde toediening of andersoortig gebruik dan roken is de moeite van het onderzoeken waard. Wat gebeurt er indien een medicijn wordt vervaardigd dat de natuurlijke THC van cannabis bevat en dus dezelfde werking heeft als cannabis voor medicinale doelen? Zal het telen van cannabis in dat geval uitsluitend voor de farmaceutische industrie worden toegestaan? Met het voorliggende wetsvoorstel wordt het medisch gebruik van cannabis geregeld. Wij weten echter dat cannabis ook voor recreatieve doeleinden wordt gebruikt. Cannabis geteeld volgens Good Agricultural Practice zal kwalitatief zeker beter zijn. Waarom zou deze cannabis worden onthouden aan de recreatieve gebruikers? In de afgelopen jaren hebben we ook in de Kamer veelvuldig gesproken over de controle op de productiewijze van cannabis, over het onverantwoord gebruik van bestrijdingsmiddelen en het hoge THC-gehalte. Op al deze aspecten heeft de overheid geen greep, omdat het om illegale teelt gaat. Mijn fractie was en is voorstander van regulering van de teelt van cannabis ook voor recreatieve doelen. Helaas is het kabinet niet bereid geweest de door de Kamer aangenomen motie over de zogenaamde achterdeur te regelen. Met dit wetsvoorstel zet het kabinet een positieve stap die gedeeltelijk tegemoetkomt aan de wens van mijn fractie de teelt van cannabis te reguleren. Regulering of legalisering wordt te vaak verward met liberalisering van de teelt en het gebruik. Dat is niet wat wij voorstaan. Regulering of legalisering kan ook beperkingen inhouden. Het onderhavige wetsvoorstel met de sterke reglementering van de teelt en de aflevering van cannabis voor medisch gebruik is een voorbeeld van hoe een regeling van de achterdeur er zou kunnen uitzien wanneer de politieke wil daartoe aanwezig zou zijn. Het moge duidelijk zijn dat mijn fractie dit wetsvoorstel zal steunen.

De heer **Van de Camp** (CDA): Het is verleidelijk om bij deze wijziging van

de Opiumwet het gedoogbeleid ten aanzien van "recreatieve hasj" te bespreken. Wij gaan ervan uit dat medicinale cannabis van goede kwaliteit is. Wilt u de goede cannabis, dus cannabis met een hoog THC-gehalte, zonder meer ter beschikking stellen aan de recreatieve gebruiker?

De heer **Apostolou** (PvdA): Als er controle is op de productie, kunnen er verschillende soorten cannabis geteeld worden, afhankelijk van het THC-gehalte. Voor de gezondheid van de recreatieve gebruiker is het van groot belang dat hij meer verantwoord kan gebruiken.

De heer **Van de Camp** (CDA): In ESB van deze week staat dat met de vaststelling van een bepaald THC-gehalte tegelijkertijd een nieuw illegaal circuit wordt gecreëerd, namelijk dat van hasj met een niet door de overheid gecontroleerd THC-gehalte.

De heer **Apostolou** (PvdA): Wij hebben deze discussie eerder gevoerd. Ik heb altijd namens mijn fractie gezegd dat met het reguleren van de teelt de illegaliteit niet voor 100% voorkomen kan worden. Dan kan op bijna geen enkel terrein. Sigaretten en drank worden ook gesmokkeld. Die illusie heb ik dus niet, maar de criminaliteit rond de handel kan drastisch worden beperkt. In dat geval kan de burger ook met meer overtuiging worden aangesproken op de gevaren van cannabis-gebruik.

De heer **Passtoors** (VVD): Voorzitter. Wij danken de regering voor de goede en uitgebreide beantwoording van de vragen in de nota naar aanleiding van het verslag. De VVD-fractie kan zich vinden in dit wetsvoorstel waarin het verlostelsel wordt gewijzigd in een ontheffingsstelsel. Daarnaast wordt de mogelijkheid geboden om extra zekerheden in te bouwen bij het verlenen van ontheffingen door integriteitsbeoordelingen op grond van de wet Bibob. Het is zeer belangrijk dat het kweken van hennep voor geneeskundige en wetenschappelijke doeleinden nu goed wordt geregeld. Het gaat om een beperkt aantal kwekers, maar dit moeten er ook niet meer zijn dan nodig is. Terecht wordt de mogelijkheid geboden om snel te kunnen

reageren op nieuwe synthetische drugs die de volksgezondheid schaden. Al gaat het om een ministeriële regeling gecombineerd met een ontwerp-AMvB, toch is er sprake van een forse ingreep in de wet. Wij hebben er vertrouwen in dat de wettelijke inbedding spoedig volgt en wij kunnen dan ook instemmen met het wetsvoorstel.

Voorwaarde blijft dat het wetsvoorstel geen enkele invloed heeft op het softdrugsbeleid zoals dat tot op heden in Nederland heeft vorm gekregen. De minister heeft zich hier gelukkig positief over uitgelaten. Het Nederlandse drugsbeleid lijkt almaar meer weerklank te vinden in de ons omringende landen en in Frankrijk. De relevante informatie op grond van de wet Bibob wordt bij de aanvraag ingewonnen over zowel de aanvrager als over andere personen die mogelijk zeggenschap hebben over de bedrijfsvoering. Het kan in beginsel gaan om een langdurig contract. Moet die informatie zich dan ook niet uitstrekken tot latere wisselingen van personen die mogelijke zeggenschap hebben over de bedrijfsvoering? Op welke wijze kan de ontheffing in die gevallen direct worden ingetrokken op grond van artikel 8e? Wordt bijvoorbeeld contractueel vastgelegd dat wijziging van eigenaren, compagnons en anderen in het kader van de integriteit belangrijke personen terstond moet worden meegedeeld? De VVD-fractie vraagt zich af of het mogelijk zal zijn met deze wet onder het mom van een wetenschappelijk onderzoek naar bijvoorbeeld de effecten van recreatief marihuana-gebruik op het geheugen een grote groep gebruikers gratis, weliswaar hoogwaardige en wellicht veilige BMC-hasj kan krijgen. Dit soort grootschalige experimenten lijken ons minder gewenst.

Is het de bedoeling apotheken direct na het ingaan van de wetwijziging de mogelijkheid te geven cannabis op recept te verwerken tot geneesmiddel? In de nota naar aanleiding van het verslag staat niet duidelijk welk moment dat precies is en hoe het geregeld is. Wordt deze medicinale cannabis vergoed of vindt de discussie over de vergoeding pas plaats als het geneesmiddel geregistreerd en beoordeeld is door het college ter beoordeling van de geneesmiddelen? Heeft dit direct gevolgen voor Maripharm, de Stichting patiëntenbelangen en de

Patiëntenorganisatie die nu onwettig medicinale cannabis leveren. Hoe kan worden gecontroleerd of bij de intrekking van de ontheffing of beëindiging van het contract tot de levering van BMC de hele voorraad daadwerkelijk vernietigd of overgedragen wordt? Is de procedure die met Hortapharm gevolgd is een standaardprocedure in deze gevallen? Behalve de inspectie was de notaris ook daarbij betrokken. Hoe controleerbaar is bij de algemene ontheffing voor winning van vezelhennep dat er geen hasj voor recreatief gebruik gekweekt wordt? Heeft de AID hierin ook een rol of valt deze dienst er volledig buiten? In het algemeen willen wij de administratieve lasten zo laag mogelijk houden, maar is het in dit geval misschien zinvol, bijvoorbeeld een meldplicht van verbouw of vermeerdering van vezelhennep in te voeren?

De heer **Dittrich** (D66): U wilt een meldplicht invoeren voor degenen die cannabis telen?

De heer **Passtoors** (VVD): Nee, voor degenen die vezelhennep telen. Dan is bekend waar de percelen zich bevinden. Het is dan eenvoudiger te controleren.

De heer **Dittrich** (D66): Het probleem bij het introduceren van een meldplicht voor degenen die om bepaalde redenen niet willen melden, is dat het zo lastig te controleren is.

De heer **Passtoors** (VVD): Misschien is dat een mooi extra punt. Sommigen maken namelijk gebruik van subsidies voor die vezels en zijn bekend, maar niet iedereen zal daarvan gebruik maken.

Mevrouw **Hermann** (GroenLinks): De VVD die altijd voor een ruim beleid ten behoeve van de ondernemer is, wil nu mensen die touw of vogeltjeszaad produceren een meldplicht opleggen, omdat het plantje waarvan het gemaakt wordt, hetzelfde is waarvan in andere omstandigheden hasj wordt gemaakt voor recreatief of medicinaal gebruik? Is dat niet een beetje overtrokken voor die mensen die touw en vogeltjeszaad produceren?

De heer **Passtoors** (VVD): Voor de melding zelf hoeft er geen uitgebreid

formulier te komen. Die administratieve last kan heel gering zijn. Het zou misschien een bijdrage kunnen leveren aan de controle. Daarom gaat het mij.

Zo-even hebben wij gesproken over de uitspraak van de Hoge Raad inzake de strafzaak-Kerkdriel, die er kennelijk nog niet is. Ik ben benieuwd naar de gevolgen van die uitspraak.

Ik kom nu te spreken over de artikelen. Heeft het gemeenschappelijk optreden dat de EU in 1997 is overeengekomen consequenties voor deze wetgeving? In de nota naar aanleiding van het verslag wordt op pagina 9, bovenaan, gesproken over de inwerkingtreding. Het gaat dan om de artikelen 2, 3 en 3a, waarin wordt aangegeven dat de inwerkingtreding twee maanden na bekendmaking plaatsvindt. Ik neem aan dat dit niet geldt voor de gevallen die via de spoedprocedure van de ministeriële regeling worden aangemeld, want daarbij gaat het juist om het volksgezondheidsaspect.

Bij de toelichting, onder onderdeel g, staat nadrukkelijk dat een en ander mogelijk in strijd was met het EVRM-6, op basis van het oude artikel 4, lid 4, en artikel 6, lid 5 en lid 6, en dat dit de reden was voor het schrappen van die drie leden. Is het denkbaar dat er omstandigheden kunnen zijn waarbij het zinvol is dat die mogelijkheid er is? Waarop is de bewoording "mogelijk in strijd met" gebaseerd? Hoe is de export geregeld naar landen die niet bij het Enkelvoudig Verdrag zijn aangesloten? Ik neem aan dat niet alle landen zich bij dit verdrag hebben aangesloten.

In artikel 8b tot en met 8f staat de zinsnede "als de houder van de ontheffing beschikt over andere mogelijkheden om zich van de voorraden te ontdoen". Ik neem aan dat het hierbij gaat om legale mogelijkheden. Is deze zinsnede in algemene zin bedoeld, ook ten aanzien van mogelijke medicijnen of drugs die als grondstof dienen voor medicijnen? Zijn er ten aanzien van cannabis nog andere mogelijkheden, buiten vernietiging of opkoop door het BMC?

Ik heb zojuist reeds gesproken over artikel 8i. De verbeteringen in de nota van wijziging onder 3 en 5 hebben de instemming van mijn fractie. Het gegoochel met de dubbele punt en de punt was wel

aardig, maar dat was geen punt voor mijn fractie.

De heer **Van de Camp** (CDA):

Voorzitter. Dit doet mij denken aan de tv-reclame van Karwei: "het is geen punt voor Wim". Het is dezelfde Wim natuurlijk, nu begrijp ik het. Bij de schriftelijke voorbereiding van dit onderwerp heeft de fractie van het CDA reeds aangegeven zich te kunnen vinden in de hoofdlijnen van de thans voorliggende wijziging van de Opiumwet. Met de beantwoording van de vragen in de nota naar aanleiding van het verslag en de ontvangen antwoorden resteren voor onze fractie nog nauwelijks vragen of opmerkingen in puur wetgevingstechnische zin. Omdat wij het wetsvoorstel echter integraal behandelen kunnen wij ook een aantal andere opmerkingen maken. Ik sluit mij, in een iets neutralere vorm, aan bij de vraag van collega Apostolou of er iets meer te zeggen is over het tijdstip waarop de Hoge Raad uitspraak zal doen in de zaak van de paddo's te Kerkdriel. Misschien is dit een vraag voor de minister van Justitie, maar ik heb begrepen dat die virtueel aanwezig is. De bewindslieden refereerden er al aan op 23 mei 2001.

Ik ga ervan uit dat het wijzigen van de intrinsiek tot de Opiumwet behorende lijsten bij algemene maatregel van bestuur volgens artikel 3a in wetgevingstechnische zin inmiddels akkoord is. De Raad van State heeft er bezwaar tegen. Dat is toch wat anders dan in de nota naar aanleiding van het verslag stond. Daar schreven de bewindslieden dat er minimaal gebruik van moet worden gemaakt, maar vooruit. De collega's uit de Eerste Kamer zullen het wellicht niet fraai vinden, maar blijkbaar is dit de enige methode om de lijsten te wijzigen en toch integraal te houden. Ik zie al dat ik dat goed begrepen heb.

Hoewel de exacte wetenschappelijke onderbouwing nog ontbreekt, is in de praktijk wel duidelijk geworden dat medicinale cannabis voor een aantal patiënten, bijvoorbeeld met MS en spierziekten en HIV-positieve patiënten, verlichting brengt en ook de eetlust versterkt. Met dat gegeven in het achterhoofd heb ik desalniettemin een drietal vragen.

Waarom is het niet mogelijk langs chemische weg een identiek effect te bereiken? Uit de praktijk blijkt, zoals ook staat in de nota naar aanleiding

van het verslag, dat THC-tabletten niet eenzelfde effect hebben als het roken van hasj.

De heer **Dittrich** (D66): Stel dat het mogelijk is langs chemische weg hetzelfde te bereiken als langs natuurlijke weg, zoals nu, wat is dan voor het CDA het verschil?

De heer **Van de Camp** (CDA): Dat is er wat mij betreft vooral door de wegleffecten. Ik kom daar nog over te spreken als ik spreek over telers en kwaliteitsverbetering.

Wat is het verschil tussen een cannabiscapsule, genoemd op blz. 4 van de nota, en het geneesmiddel, genoemd op blz. 5? Ik heb de indruk dat het bij cannabiscapsules om het persen gaat en bij een geneesmiddel om een afzonderlijk nieuw te ontwikkelen product. Ik zou daar graag in technische zin iets meer over weten.

Mijn derde vraag is in hoeverre kennis en expertise, ontwikkeld ten behoeve van het gebruik van medicinale cannabis, zullen worden gebruikt om de zogenaamde recreatieve hasj verder te ontwikkelen.

De heer **Apostolou** (PvdA): Zou het CDA het goed vinden als daar gebruik van werd gemaakt? Dat is toch goed voor de gezondheid van mensen?

De heer **Van de Camp** (CDA): Ik ben altijd voor intelligente vragen, maar dit gaat mij te ver.

De heer **Apostolou** (PvdA): Dit is een heel basale vraag, die helemaal niet intelligent is.

De heer **Van de Camp** (CDA): Het gaat mij te ver. Ik ben er absoluut op tegen dat die kennis weglekt.

De heer **Dittrich** (D66): Kunt u uitleggen waarom?

De heer **Van de Camp** (CDA): Ik vind dat verbetering van de kwaliteit van recreatieve hasj niet aan de orde is.

Eind november 2001 heeft het Bureau voor medicinale cannabis een besloten ambtelijke conferentie belegd, waarover collega Apostolou reeds een vraag stelde. Beleidsambtenaren van ongeveer tien landen waar medisch gebruik van cannabis volgens de nota naar

aanleiding van het verslag "in de belangstelling staat" namen daaraan deel. Wat zijn de uitkomsten van deze conferentie? Vervult Nederland hier een gidsfunctie? De woorden "in de belangstelling staat" zijn nogal ruim genomen.

In de nota naar aanleiding van het verslag staat een buitengewoon prikkelende zin op blz. 3. Daar staat: "Ons is overigens niet bekend of Belgische instanties medicinale cannabis uit Nederland betrekken. In elk geval heeft BMC geen cannabis naar België geëxporteerd." Kan die zin nader worden toegelicht? Het lijkt mij dat de minister van Financiën of die van Justitie toezicht moet hebben op eventuele export van medicinale cannabis.

Thans wordt reeds door een aantal bedrijven en stichtingen zogenaamde medicinale hasj geproduceerd en verstrekt. Op basis van dit wetsontwerp verkrijgt het BMC echter een monopoliepositie. Welke van de thans actieve bedrijven en stichtingen zullen hun activiteiten beëindigen en welke zullen verder gaan "in de werkwijze van het BMC", zoals in de nota naar aanleiding van het verslag staat?

In aansluiting op mijn eerste vraag kijk ik nog even naar de passage uit de nota naar aanleiding van het verslag, waar het gaat over de telers. Is er iets meer te zeggen over aard en samenstelling van de veertig belangstellenden voor de teelt van medicinale cannabis? Bestaat de mogelijkheid dat tot deze groep telers behoren die thans illegaal grootschalig recreatieve hasj verbouwen? Worden criminele telers onder hen nader bestudeerd en eventueel aangepakt? Ook hierbij is het de vraag of de "gecontroleerde en gestandaardiseerde omstandigheden" – dit komt uit de nota naar aanleiding van het verslag – waaronder medicinale hasj wordt verbouwd, niet zullen worden aangewend voor de teelt van zogenaamde recreatieve hasj. Telers worden gecontroleerd door het BMC en door de Inspectie voor de gezondheidszorg. Helaas hebben wij geen goede ervaringen met samenwerking tussen inspecties. Zijn hierover al afspraken gemaakt en zo ja, hoe stevig en praktisch zijn die in de praktijk?

De heer **Dittrich** (D66): Voorzitter. Voor D66 is het belangrijkste doel van dit wetsvoorstel dat de teelt van

hennep voor geneeskundige en wetenschappelijke doeleinden wettelijk wordt geregeld. De voorstellen van de regering vloeien voort uit een verdrag dat in 1961 is gesloten. Er is een nationaal Bureau voor medicinale cannabis ingesteld. Dat functioneert nu alweer een jaar. Dat bureau heeft het monopolie gekregen op de import en export van cannabis. Het verleent teeltvergunningen aan de telers, koopt voorraden op, beheert de groothandel enz. Alle rechtshandelingen ter zake van cannabis lopen via de sluis van dit bureau. De fractie onderschrijft de voorstellen van het kabinet. Internationaal-rechtelijk gezien is het in het belang van het van de grond tillen van medicinaal gebruik van cannabis noodzakelijk de regelingen rondom het bureau zo vorm te geven. De fractie van D66 bekijkt het gebruik van softdrugs vanuit volksgezondheids- en sociologische overwegingen. Een aantal collega's heeft al gesproken over recreatief gebruik. Wij zien dat de risico's van recreatief gebruik van cannabis niet veel groter zijn dan die van bijvoorbeeld het gebruik van tabak of alcohol. Daarom zijn wij niet voor het streng verbieden van het gebruik van cannabis en zijn wij tegen het opheffen van het gedoogbeleid. Om het huiselijk te zeggen, vinden wij het eigenlijk hypocriet dat de Nederlandse overheid streng is tegen alles rond cannabis.

Minister **Borst-Eilers**: Voorzitter. Ik kan me voorstellen dat de heer Dittrich zich bij zijn formulering vergist, maar hij zei dat de schade aan de gezondheid bij het gebruik van cannabis niet veel groter is dan die van het gebruik van tabak en alcohol. Met andere woorden, die schade zou naar zijn mening wel groter zijn dan die van het gebruik van tabak. De feiten weerspreken dit namelijk totaal, dus ik verbaas mij over deze opmerking.

De heer **Dittrich** (D66): U heeft er gelijk in dat dit af te leiden zou zijn uit mijn opmerking dat die schade niet veel groter zou zijn dan die van het gebruik van alcohol of tabak. Als je cannabis rookt, krijg je natuurlijk ook tabaksrook binnen, dus in die zin is het even schadelijk of even weinig schadelijk, afhankelijk van hoe je het wilt bekijken. En de maatschappelijke schade van alcohol is inderdaad

groter dan die van het gebruik van cannabis, dus ik ben blij dat u dit opmerkt, want anders zou er wellicht een verkeerde indruk zijn ontstaan.

De heer **Passtoors** (VVD): Voorzitter. De heer Dittrich brengt inderdaad een koppeling aan. De invulling die hij aan de schade gaf, wil ik wel vertalen naar aanleiding van wat hij zojuist zei, maar dan blijft het voor mij toch nog een punt dat D66 wel heel nadrukkelijk het gebruik van tabak wil tegengaan, maar niet het gebruik van cannabis.

De heer **Dittrich** (D66): Dat is een verkeerde veronderstelling, maar ik kom daar zo dadelijk nog op. Wat ons betreft zou de hele regeling rondom het bureau niet zo zwaar aangezet behoeven te worden, mits er betrouwbare telers zijn die in een gesloten circuit aan bijvoorbeeld apothekers goed op kwaliteit gecontroleerde cannabis leveren. Wij hebben een plan voor een dergelijke aanpak uitgewerkt en er is al in talloze Kamerdebatten over gesproken. De Kamer heeft er ook een motie over aangenomen, die de regering helaas weigert uit te voeren; de heer Apostolou verwees er ook naar. Wij betreuren dit, want in onze visie zou het medicinale en wetenschappelijke gebruik van cannabis daarvan onderdeel kunnen uitmaken. Ik zeg er wel meteen bij dat het niet verstandig is om Nederland als een eiland te beschouwen. Daarom merk ik op dat er heel veel geregeld wordt voor het medicinale en wetenschappelijke gebruik van cannabis. Er is zeker internationaal een enorme huiver bij het recreatieve gebruik van cannabis. De meeste landen die partij zijn bij internationale verdragen – dit geldt ook voor het verdrag uit 1961 – maken niet eens onderscheid tussen hard- en softdrugs. Vandaar dat er een nogal zware regeling op dit onderdeel nodig is.

De heer **Van de Camp** (CDA): Voorzitter. Het irriteert mij een beetje dat de heer Dittrich aan de ene kant het plan van D66 noemt voor "een gecontroleerde achterdeur" ...

De heer **Dittrich** (D66): Niet alleen een achterdeur, het plan gaat verder.

De heer **Van de Camp** (CDA): Goed, voor de hele handel, dus voor teelt, aanlevering enz. Daar scoor je dan

geweldig mee in de publiciteit, vooral bij jongeren. Maar dan komt de opmerking dat wij ons internationaal niet moeten isoleren. Wat heb ik nu aan dit soort goedkope boodschappen?

De heer **Dittrich** (D66): Voorzitter. Ik vind het jammer dat de heer Van de Camp op deze prachtige dag meteen al geïrriteerd raakt. Als je ergens in gelooft, is het heel belangrijk om het in de buitenland uit te dragen, om te laten zien dat de Nederlandse aanpak wel degelijk voordelen heeft. Gelukkig zien wij nu ook dat er in de landen om ons heen steeds meer ruimte ontstaat om te kijken naar de voordelen van de Nederlandse aanpak. Wij zijn buitengewoon teleurgesteld in de houding van met name de minister van Justitie, die er aan de ene kant altijd over klaagt dat er zoveel criminaliteit is bij de achterdeur van de coffeeshops, zoals de georganiseerde criminaliteit, maar aan de andere kant weigert om met experimenten of via richtlijnen voor het openbaar ministerie nader vorm te geven aan teelt, kwaliteitscontrole, verkoop aan bepaalde coffeeshops en een streng beleid daarbij. Dat is erg jammer. Doordat dit niet wordt aangepakt, zit er weinig schot in de kwestie van softdrugsgebruik. De D66-fractie onderschrijft dat er veel patiënten zijn die vinden dat zij baat hebben bij gebruik van cannabis als pijnbestrijder of eetlustopwekker. Wij hebben gesproken met patiënten die aan MS lijden. Wij zien dit ook bij HIV- en aidspatiënten en kankerpatiënten. Wij steunen daarom het initiatief dat het bureau cannabis als grondstof aan apotheken gaat leveren ten behoeve van de bereiding van geneesmiddelen. De cannabis kan dan door de apotheken op doktersrecept aan patiënten worden geleverd. Is er zicht op of huisartsen bereid zijn, zulke recepten uit te schrijven of zijn er ook veel huisartsen principieel tegen het uitschrijven van recepten voor cannabis? Worden huisartsen en patiëntenverenigingen voorgelicht over deze wetswijziging? In de stukken heb ik daarover weinig aangetroffen. Bestaat er ook zicht op de prijs die patiënten moeten betalen, wanneer zij bij de apotheek geneesmiddelen willen halen waarin cannabis is verwerkt? Ik vraag dat ook, omdat er nu veel patiënten zijn die naar een coffeshop gaan om cannabis te kopen. Verwacht de

regering dat met het opzetten van dit systeem de gang van patiënten naar coffeeshops zal verminderen? Er zijn ook coffeeshops die ontzettend veel doen aan informatieverstrekking aan cannabisgebruikers over het THC-gehalte, het gebruik van bestrijdingsmiddelen bij de teelt en dergelijke. Je kunt zeggen dat dit betrouwbare informatie is voor patiënten. Voorziet de minister ook dat medicinale cannabis in het ziekenfondspakket komt?

Mevrouw **Hermann** (GroenLinks): Mevrouw de voorzitter. De fractie van GroenLinks heeft waardering voor dit wetsvoorstel dat een logische lijn voortzet van eerdere besprekingen, brieven en dergelijke over dit thema. Met dit wetsvoorstel wordt het verlofstelsel gewijzigd in een ontheffingstelsel. Dat is een juridisch-technische zaak. Wij zorgen ervoor dat de Opiumwet spoort met de bevordering integraleitsbeoordeling openbaar bestuur. De procedures voor de lijsten I en II van de Opiumwet worden geüniformeerd. Dit alles kunnen wij volgen. Na de toelichting in de nota naar aanleiding van het verslag hebben wij daar geen nadere opmerkingen over.

Wij hebben al eerder gezegd dat wij in grote lijnen met de mogelijkheden om hennep te kweken voor geneeskundige en wetenschappelijke doeleinden middels het bureau instemmen, maar willen toch nog een paar opmerkingen maken over het maatschappelijke belang van deze beschikbaarheid voor geneeskundige doelen. Terwijl het Enkelvoudig Verdrag al in 1961 stelde hoe een dergelijk bureau voor medische en wetenschappelijke bevoegdheden in elkaar moest zitten, frappeert het ons dat wij daar pas nu toe komen. Je vraagt je dan toch af wat er in die tijd is gebeurd. Hoe werd en wordt het gebruik van hasj beleefd, toen en nu? In die 40 jaar is de maatschappij om ons heen toch duidelijk veranderd.

In antwoord op vragen van de fracties van D66 en GroenLinks schrijft de regering in de nota naar aanleiding van het verslag, dat de Opiumwet en het softdrugsgedoogbeleid niets met elkaar te maken hebben. Dat moge wetstechnisch zo zijn, maar de gemiddelde Nederlander zal dit moeilijk kunnen volgen. Het is goed als wij proberen deze

zaken vandaag iets dichter bij elkaar te brengen.

Er is hier sprake van een kunstmatig onderscheid. In de Opiumwet gaat het om stoffen die een dusdanig indringende werking hebben op het menselijk lichaam dat de medische beschikbaarheid ervan apart geregeld moet worden. Denk aan "de sleutel van de morfinekast"; dat is een oud begrip. In de maatschappij is er het gebruik van cannabisproducten, want cannabis is een product dat al honderden en misschien wel duizenden jaren op zeer grote schaal door de wereldbevolking wordt gebruikt. Al in 1950 schatte de Wereld Gezondheidsorganisatie dat er zo'n 100 à 200 miljoen gebruikers waren. Dat cannabisgebruik is voor de burger niet iets wat wij als het ware in een apart kastje moeten duwen. Je blijft je dan ook afvragen waarom wij het hasjgebruik op een manier regelen die geheel is toegesneden op de opiaten en vergelijkbare stoffen.

Zojuist is in de gedachtewisseling tussen de D66-woordvoerder en de minister de schadelijkheid al ter sprake gekomen. Ik had de volgende vraag aan de minister opgeschreven: wat is nu, naar de huidige wetenschappelijke inzichten, die schadelijkheid? Bij de bespreking van de Tabakswet en de Alcoholnota heb ik namens GroenLinks mijn warme steun voor de aanpak van de minister geuit, omdat tabak de grootste beïnvloedbare "killer" in Nederland is en omdat alcohol vele duizenden slachtoffers veroorzaakt en een enorme maatschappelijke en persoonlijke schade met zich meebrengt. Hoe is op dit moment die schadelijkheid van cannabis? Een volgend punt is dat de regering zegt dat hier de bescherming van de volksgezondheid op zijn plaats is. Dat legt een bruggetje van mijn eerste vraag naar de tweede: welke resultaten verwacht de regering nu, wanneer het medisch gebruik op grond van de productie en verstrekking via het bureau zo gaat afwijken van het gedoogbeleid in de softdrugssfeer met betrekking tot het recreatieve gebruik?

Een aantal van de collega's heeft al vragen gesteld naar aanleiding van de conferentie die in november is gehouden; dit betrof ook één van mijn vragen.

Een volgende vraag die ik heb, betreft het productieproces. Immers, daarover geeft de regering in de nota

naar aanleiding van het verslag een vrij uitgebreid exposé dat toch wat verwarring bij mij oproept. Is dit nu een productieproces zoals wij dat kennen in het kader van het Europese geneesmiddelenbeleid, inclusief de procedure van het bureau in Londen ten aanzien van geneesmiddelen die voor alle Europese landen als erkend beschouwd worden? Of is het iets wat wij apart in Nederland doen? Hoe verhoudt zich het vooruitzicht dat het nog jaren zal duren voordat een fabrikant een als veilig en werkzaam beoordeeld middel heeft ontwikkeld, met de mogelijkheid die apotheken krijgen om nu al magistraal geneesmiddelen te gaan maken met grondstoffen vanuit het bureau? Wat is de mogelijkheid voor de arts om een recept te schrijven, als de apotheek op de hoek zegt: ik heb het, maar het is nog geen formeel erkend geneesmiddel? Bij mijn weten is de erkenningsprocedure één stap en is de toelating voor de ziekenfondsverzekering door het College voor zorgverzekeringen een tweede die daar geheel los van staat. Als dit anders is, hoor ik dat graag van de minister.

Ten slotte sluit ik graag aan bij wat er namens de PvdA is gezegd en wat ik ook meende te beluisteren bij D66: wij betreuren het dat de regulering van de teelt van hennep voor het gebruik op betrouwbare wijze in de recreatieve sector nog op zich laat wachten. Wie weet, komt dit bij een volgend kabinet.

De heer **Passtoors** (VVD): Mevrouw Hermann, ik wil u dezelfde vraag stellen die ik de heer Dittrich heb gesteld, maar dan wat helderder. U steunt een ontmoedigingsbeleid voor roken. Verder steunt u het mogelijk maken van het telen en het gebruiken van hasj die in shag gerookt moet worden. Ik zie echter het verschil niet tussen het gewone roken en het roken van marihuana.

Mevrouw **Hermann** (GroenLinks): Voor mij is het helemaal niet een gegeven dat hasj altijd in shag wordt gerookt. Er zijn ook andere mogelijkheden, bijvoorbeeld inhalatiemethoden.

De heer **Passtoors** (VVD): Gebeurt dat bij de coffeeshops?

Mevrouw **Hermann** (GroenLinks): Dat is in ieder geval bij de medische

terbeschikkingstelling zo. Ik ben echter geen frequent bezoeker van coffeeshops en dus weet ik niet hoe het er daar aan toe gaat. Misschien moet nog ik een keer met u meegaan. Ik wijs er nog op dat niet-roken weliswaar het beste is, maar dat zolang men minder dan vijf sigaretten per dag rookt, het effect in wezen is te verwaarlozen. Dat blijkt uit veel onderzoeken. Dus zelfs al zou de hasj met shag gemengd gerookt worden, dan hoeft je aan de effecten daarvan niet erg veel waarde te hechten, als het maar op bescheiden schaal gebeurt. Niet-roken is altijd beter, zowel als het gaat om gewone shag als om shag met hasj.

De vergadering wordt van 12.25 uur tot 13.10 uur geschorst.

Minister **Borst-Eilers**: Voorzitter. Ik dank de geachte afgevaardigden voor hun inbreng. Ik heb met vreugde geconstateerd dat deze wijziging van de Opiumwet brede steun geniet en dat over enkele punten van het voorstel zelfs nauwelijks discussie nodig was, ook dankzij de uitvoerige schriftelijke voorbereiding.

Dit wetsvoorstel kent diverse doelen. Het belangrijkste is dat de teelt van hennep voor medische en wetenschappelijke doeleinden nu wettelijk wordt geregeld. Het Bureau voor medicinale cannabis krijgt daarmee zijn wettelijke verankering. Het gaat om een regeringsbureau, maar ik heb de bijbehorende taken aan enkele medewerkers gemandateerd. Op zichzelf heb ik reeds de nodige bevoegdheden, maar mijn monopolie moet wettelijk worden geregeld; dat is die verdragsverplichting. Dat gebeurt in dit wetsvoorstel.

Het Bureau voor medicinale cannabis is meer dan een jaar bezig en werkt langs twee sporen. Het eerste spoor is het zoeken van fabrikanten die bereid zijn de ontwikkeling van een geneesmiddel uit cannabis voor hun rekening te nemen. Zodra zo'n fabrikant is gevonden, duurt het toch nog een aantal jaren voordat er een uitontwikkeld geneesmiddel op de markt wordt aangeboden. Dat kan misschien nog wel vijf jaar duren. Om die reden bewandelen wij ook een tweede spoor met het BMC, te weten het verstrekken van medicinale cannabis aan patiënten op doktersrecept via de apotheek. Het BMC is druk doende met de uitwerking hiervan.

Er heeft zich op dit moment al een groot aantal telers gemeld. Misschien is dat niet helemaal de goede uitdrukking, want het zijn niet allemaal telers. Er is een aantal meldingen geweest van bedrijven die hebben aangeboden om te telen voor medicinaal gebruik. Zij worden gescreend, waarna je zoveel telers kunt contracteren als je nodig hebt. Er moet een distributiesysteem worden opgezet, er moet aan kwaliteitseisen worden voldaan en er moet afstemming met de INCB plaatsvinden. Ook zal het Besluit voorschrijven en bestellen opiumwetmiddelen worden gewijzigd. Al met al vrees ik dat dit ook nog wel een jaar zal duren voordat patiënten daadwerkelijk bij hun apotheek medicinale cannabis kunnen krijgen. Het voordeel is dan wel dat de kwaliteit gegarandeerd is. De heer Apostolou en de heer Van de Camp hebben vragen gesteld over de afgewezen telers. Drie van hen zijn toegelaten; met hen gaan wij verder. De overige 37 zijn afgewezen. Het zijn volgens eigen zeggen niet allemaal telers. Er is verder niets met hen gebeurd, behalve dat zij te horen hebben gekregen dat zij niet in aanmerking komen voor zo'n vergunning. Er is geen actief beleid tot stand gekomen in de richting van de afgewezen telers.

De heer **Apostolou** (PvdA): Is hierover overleg met de minister van Justitie?

Minister **Borst-Eilers**: Uiteraard.

De heer **Apostolou** (PvdA): Vindt hij ook dat er op dit moment niks moet worden gedaan? Het is natuurlijk jammer als deze telers worden gepakt omdat zij zich hebben gemeld, maar zij zijn bezig met een illegale activiteit.

Minister **Borst-Eilers**: Nogmaals, diversen zeggen dat zij nu niet telen, maar dat zij dat graag zullen doen. Wij hebben het maar aangenomen voor wat het is en de zaak van een kant benaderd: wie willen wij contracteren? Ik begrijp dat de heer Apostolou daar ook niet ongelukkig mee is.

De heer **Apostolou** (PvdA): Niet met die drie, maar ik ben een beetje ongelukkig met die anderen, die blijkbaar toch produceren. Zij zijn

bekend bij de overheid. Wij hebben er vaker met de minister van Justitie over gesproken dat hij daadwerkelijk moet optreden, wanneer hij weet dat telers bezig zijn.

Minister **Borst-Eilers**: Dat weten wij dus niet. Er zijn veel mensen geweest die zeggen: uiteraard ben ik niet bezig met telen, want ik ben een burger die de wet eerbiedigt, maar ik zou het wel graag gaan doen. De minister van Justitie heeft geen aanleiding gevonden om daar iets mee te doen. Je moet overall prioriteiten stellen, ook bij Justitie. De heer Apostolou vroeg hoe het verdergaat met Maripharm. Als je niet gecontracteerd wordt, kom je ook niet in aanmerking. Als straks de gecontracteerde telers hun werk gaan doen, wordt de Stichting patiëntenbelangen, die nu de marihuana levert, overbodig. Zij weet dat ook. Zij heeft ook gezegd dat zij dan stopt. Bij dit proces hebben wij ook een begeleidingscommissie waarin de patiënten, met name de HIV-geïnfecteerden en de MS-patiënten, vertegenwoordigd zijn. Men volgt dit op de voet en dat gaat allemaal in goede harmonie. De heer Dittrich vroeg of nu al blijkt of huisartsen principieel bezwaar hebben tegen het voorschrijven van medicinale cannabis. Onze stellige indruk is dat er geen huisartsen zijn die daar principieel moeite mee hebben. Huisartsen zijn echt bereid om dat te doen, zoals zij ook bereid zijn om morfinerecepten te schrijven. Voor het tweede deel van het wetsvoorstel, het moderniseren van het verlostelsel tot een ontheffingsstelsel, heb ik steun gehoord. Voorzover daarover vragen zijn gesteld, kom ik daar zo nog op terug. De aansluiting bij het wetsvoorstel Bibob is ook onomstreden bij de Kamer. Daar ben ik blij om, want dat is een goede zaak. De heer Passtoors vroeg nog wat er gebeurt als er nieuwe managers komen of nieuwe mensen die erbij betrokken zijn. In de ontheffingsvoorwaarden staat dat alle wijzigingen moeten worden gemeld, ook wijzigingen in het management en dergelijke. Als men zich daaraan houdt – daar wordt toezicht op gehouden – krijgen wij te maken met nieuwe mensen die ook aan een integriteitsscreening worden onderworpen.

De heer **Passtoors** (VVD): Als op

zo'n moment blijkt dat iemand niet voldoet, dan kan de ontheffing niet op basis van artikel 8e worden ingetrokken. Dat artikel heeft alleen betrekking op het verlengen van de ontheffing. Maar misschien dat de leden 1 en 2 zo ruim kunnen worden geïnterpreteerd, dat dan toch met de ontheffing kan worden gestopt.

Minister **Borst-Eilers**: Zo kunt u het inderdaad verklaren. Bovendien zijn de ontheffingsvoorwaarden van kracht. Als men daar niet aan voldoet, is dat ook een punt. Op grond van artikel 8d kan de ontheffing ook worden ingetrokken. Het is dus mogelijk om hieraan consequenties te verbinden. Vervolgens is gesproken over de procedure voor wijziging van de lijsten. Zij worden aan elkaar gelijk gemaakt. Wij krijgen inderdaad het systeem waarbij de Raad van State kritische kanttekeningen heeft gemaakt, namelijk dat je altijd in de wet zelf in één oogopslag kunt zien wat wel of niet onder de bijbehorende lijsten valt. Dat is een dusdanig voordeel dat wij de kritiek van de Raad van State, die overigens terecht is want je moet van zo'n middel niet ongebreideld gebruik maken, terzijde hebben gelegd. In dit geval vinden wij dat toch verantwoord.

De heer **Passtoors** (VVD): In artikel 8d staat een imperatieve intrekking. Onderdeel a is niet van toepassing. Voor onderdeel b, het belang van de volksgezondheid, geldt hetzelfde. In onderdeel c gaat het om de doeleinden, die niet worden gerealiseerd. Maar die worden wel gerealiseerd, dus ook dat onderdeel is niet van toepassing. Ook onderdeel d is niet van toepassing, terwijl onderdeel e strikt genomen ook problemen oplevert.

Minister **Borst-Eilers**: De doeleinden zijn natuurlijk wel dat de telers voldoen aan de integriteitseisen. Zij zijn dus niet meer gerealiseerd op het moment dat er een kwaai pier in het management komt. Daarnaast is artikel 8e, tweede lid, een aansluiting op de wet Bibob. Daarmee kun je achteraf die wet toepassen.

De heer **Passtoors** (VVD): Dat klopt wel, maar artikel 3 praat feitelijk alleen maar over de aanvraag en de verlenging, en niet over een

tussentijdse situatie. Vandaar dat ik daar even problemen mee had.

Minister **Borst-Eilers**: We kunnen natuurlijk ook nog de ontheffingsvoorwaarden zodanig aanscherpen dat eventuele gaatjes worden gedicht.

Er is een vraag gesteld naar de conferentie over medicinale cannabis, in november 2001. Deze conferentie werd georganiseerd door het bureau. Daar waren negen Europese landen, en Canada, vertegenwoordigd. Aan de orde is geweest de stand van zaken met betrekking tot medicinale cannabis in de diverse deelnemende landen. Verder is gesproken over de interpretatie van het Enkelvoudig Verdrag inzake verdovende middelen, voorzover het medicinale cannabis betreft. Er is gesproken over de ontwikkeling van goede gestandaardiseerde cannabis, en over de stand van zaken met betrekking tot klinisch onderzoek. Het waren zeer geanimeerde discussies. De situatie per land verschilt wel wat, maar interessant is dat iedereen bezig blijkt te zijn met al deze punten. Natuurlijk is, zoals altijd op zo'n conferentie, afgesproken dat samenwerking van groot belang is, en moet worden voortgezet. Het belang van goede gestandaardiseerde cannabis was één van de hoofdpunten. Alle deelnemende landen hebben het belang daarvan benadrukt. Hoe moet je dat bereiken? Informatie, ervaringen en standpunten uitwisselen is bijzonder nuttig. In september 2002 wordt er een vervolgconferentie gehouden. Hiervan is in niet al te fraai Engels een verslag gemaakt, dat ik de Kamer zal toezenden. Wanneer is sprake van maatschappelijk inzicht, dat immers kan leiden tot toevoegingen aan of schrappingen van de lijst, en hoe verhoudt zich dat tot het wetenschappelijk inzicht? Daarbij moet worden gedacht aan de criteria die een rol spelen bij de risicoschattingsprocedure van het Coördinatiepunt assessment en monitoring nieuwe drugs, het CAN. Een risicoschatting verloopt via vaste procedures en criteria, waaronder aspecten van volksgezondheid, wetenschap, openbare orde en veiligheid zijn te vinden.

De heer **Apostolou** (PvdA): Voorzitter. Het moet dus een combinatie zijn. Ook al wordt een

bepaald middel maatschappelijk geaccepteerd, dat wil niet zeggen dat het van de lijst wordt afgehaald.

Minister **Borst-Eilers**: Ja, het moet een combinatie zijn van de verschillende aspecten.

Dan de kwestie van de paddo's en de trage werking op dit punt door de Hoge Raad. De heren Apostolou en Dittrich hebben daarnaar gevraagd. Het gestelde door de heer Dittrich impliceerde al dat het goed gebruik is dat de wetgever zich onthoudt van activiteiten met betrekking tot wetgeving waarvan overduidelijk is dat die voorwerp is van een gerechtelijke procedure. In eenvoudig Nederlands gezegd: het is correct en gebruikelijk om op de uitspraak van de Hoge Raad te wachten. Onder activiteiten versta ik ook het doen van uitspraken waarin een standpunt wordt ingenomen dat vooruitloopt op een rechterlijke uitspraak. Ook van die activiteit onthouden wij ons. De heer Apostolou vroeg wat er gebeurt als de Hoge Raad de paddo's op lijst I wil plaatsen. Dat is een als-dan-vraag. De minister-president heeft daar onlangs namens het gehele kabinet over gezegd dat wij daar bij voorkeur niet op antwoorden. Ik vind dat ook niet zo zinvol op dit moment. Ik vind deze twee redenen van dusdanig gewicht dat ik de heer Apostolou slechts kan aanraden om met mij nog even geduld te hebben en de uitspraken van ons hoogste rechtscollege af te wachten. Het is trouwens een ingewikkelde zaak, want het gaat over de toepasselijkheid van de wet op de paddo's. Als het er alleen maar om gaat dat de wet van toepassing is en dat de paddo's dus al of niet op de lijst moeten, dan ligt het een slagje eenvoudiger. De heren Apostolou en Passtoors vroegen om een nadere toelichting op de ontwikkelingen in EU-kader. Sinds juni 1997 is er sprake van een gemeenschappelijk optreden met betrekking tot informatie-uitwisseling, risicoanalyse en controle van nieuwe synthetische middelen. Als gevolg daarvan is tot twee keer toe een stof toegevoegd, namelijk de stof 4MTA en de stof MMDA. De laatste is wat betreft de Nederlandse implementatie nog in voorbereiding. Dit wetsvoorstel is verenigbaar met het gemeenschappelijk optreden. Daarover bestaat geen twijfel. Wij hebben dat goed uitgezocht.

De heer **Apostolou** (PvdA): Voorzitter. Stel dat de paddo's als harddrug worden aangemerkt in EU-verband en dat men die op lijst I wil hebben. Heeft dat consequenties voor ons? Moeten wij die hier dan ook op een lijst zetten?

Minister **Borst-Eilers**: Ook dit is een als-dan-vraag. Het gaat om de feiten, maar ook om de overwegingen. Zo'n uitspraak moet altijd goed worden bestudeerd. De heer Apostolou kan ervan verzekerd zijn dat, als die uitspraak er is, wij de Kamer daarvan direct in kennis zullen stellen, met onze overwegingen.

De heer Apostolou vroeg voorts wanneer er wordt verkocht en vernietigd. Stel dat iemand moet stoppen met zijn activiteiten, dan moet hij niet worden beloond met winst uit de verkoop. Waarom wordt dan niet alles vernietigd? Het hangt van de situatie af. Stelt dat wij medicinale cannabis aan apotheken laten leveren, via de teelt door een aantal door ons gecontracteerde telers. Stel vervolgens dat er met een van die telers iets gebeurt, waardoor hij ermee moet stoppen. Het kan zijn dat wij het ons dan niet kunnen permitteren, op grond van de hoeveelheid die wij nodig hebben om te leveren, om alles te laten vernietigen. Het BMC is de monopolist. Die mag als enige opkopen. Dat leidt niet tot winst, want de opkoop vindt dan plaats via de afgesproken prijs. De rest moet worden vernietigd.

In het verdrag is de termijn voor opkoop op vier maanden gesteld. Overtollige hennep ontstaat als de oogst beter is dan verwacht. Het deel dat extra wordt binnengehaald, moet vernietigd worden. Ik zie dat enkele ex-gebruikers dit zonde vinden. De INCB is steeds op de hoogte gehouden, ook recent nog in januari. De medewerkers van het BMC zijn bij de INCB langs geweest. Men was geïnteresseerd en wil graag dat er zoveel mogelijk onderzoek wordt gedaan. Wij zullen de INCB van alle activiteiten op de hoogte houden. De verhouding tussen beide instanties is uitstekend.

België wil geen eigen bureau instellen, maar wil de medicinale cannabis elders kopen, bijvoorbeeld in Nederland. Ook Canada heeft regelmatig contact met het BMC en ziet koop in Nederland als één van de mogelijkheden.

De heer **Apostolou** (PvdA): Is een staat op grond van het verdrag niet verplicht om de productie voor eigen gebruik te regelen? Het lijkt erop dat Nederland een grote exporteur van cannabis wordt.

Minister **Borst-Eilers**: In het verdrag is bepaald dat een regeringsbureau moet worden ingesteld als de teelt wordt toegestaan. Als men medicinale cannabis importeert, hoeft dat dus niet. Wij zullen de ontwikkelingen op de voet volgen. Het mag niet de spuigaten uitlopen. Puur economisch gezien, is dit overigens wel goed. Het gaat om cannabis voor medicinaal gebruik en niet voor recreatieve doeleinden. Op dit laatste is in het buitenland veel kritiek.

De **voorzitter**: Ik verzoek alle aanwezigen hun mobiele telefoon geheel uit te schakelen. Deze storen namelijk de geluidsinstallatie.

De heer **Passtoors** (VVD): Kan er ook worden geëxporteerd naar niet-verdragslanden? Kunnen wij de regeringen van die landen wel in die mate vertrouwen?

Minister **Borst-Eilers**: Slechts heel weinig landen hebben het Enkelvoudig Verdrag niet ondertekend. Het kabinet is erop tegen om cannabis naar die landen te exporteren. Met verdragspartners is een goede regeling overeen te komen, maar bij andere landen is de controle een lastig punt.

Er is inmiddels een herdruk verschenen van het amendement van de heer Apostolou op stuk nr. 8. De toelichting is nu een stuk duidelijker. De regering heeft geen problemen met aanvaarding van dit amendement.

Als er een medicijn komt dat net zo goed is als de medicinale cannabis, kan de medicinale cannabis komen te vervallen. Medicinale cannabis is een tijdelijke maatregel. Het medicijn moet wel gelijkwaardig zijn. Het is heel moeilijk om synthetisch iets te maken dat evengoed is als het natuurproduct. De heer Van de Camp vroeg waarom dat zo moeilijk is. In zo'n plant zitten talloze werkzame stoffen en chemici zijn nog niet zo knap dat zij de natuur op dat punt hebben kunnen imiteren.

De heer Apostolou onderstreept dat de fractie van de Partij van de Arbeid de liberalisering van de teelt voor persoonlijk recreatief gebruik zou

toejuichen. Hetzelfde hebben de heer Dittrich en mevrouw Hermann gezegd. Wij hebben gisteren in Buitenhof kunnen horen dat de heer Dijkstal, fractievoorzitter van de VVD, zich voorstander heeft verklaard van het liberaliseren van cannabis voor persoonlijk recreatief gebruik. Hij maakte daarbij wel de kanttekening dat het eerst in Europees verband zal moeten gebeuren en dat diverse Europese landen deze kant uit willen. Al met al zie ik het als een kleine verschuiving in het politieke landschap die niet oninteressant is.

De heer **Apostolou** (PvdA): Ik heb niet het woord liberaliseren, maar reguleren of legaliseren gebruikt. Ik heb daaraan toegevoegd dat legaliseren toe betekent volledig liberaliseren.

Minister **Borst-Eilers**: De heer Dijkstal gaat dan nog wat verder dan u.

De heer **Dittrich** (D66): Minister Korthals heeft indertijd gezegd dat er weinig draagvlak was om de motie van die strekking uit te voeren die door de meerderheid van de Kamer is aangenomen. Hij zag allerlei beren op de weg. Als ik nu de minister van Volksgezondheid, Welzijn en Sport hoor zeggen dat er een kentering, een verschuiving plaatsvindt, is dat dan geen aanleiding voor de regering om alsnog die aangenomen motie uit te voeren?

Minister **Borst-Eilers**: Wij hebben gisteravond geen spoedvergadering van de ministerraad gehad op grond van deze uitspraak van de heer Dijkstal. Wij komen vrijdag pas weer bij elkaar en dan zouden wij die vraag aan de orde kunnen stellen. De heer Dijkstal verbond daaraan wel de voorwaarde dat als eerste in Europa hiervoor meer draagvlak moet worden gecreëerd, waarna de Europese Unie deze stap kan zetten.

De heer **Apostolou** (PvdA): Wilt u dit punt aanstaande vrijdag in de ministerraad aan de orde stellen? Mij lijkt het belangrijk.

Minister **Borst-Eilers**: Ik zal graag rapporteren dat de Kamer benieuwd is of deze uitspraak van de fractievoorzitter van de VVD het kabinet aanleiding geeft tot een andere opstelling.

De heer **Van de Camp** (CDA): Ik zou dat willen beperken tot "sommige fracties in de Kamer". Van mij hoeft u op dit punt in deze kabinetsperiode niets meer te wijzigen.

Minister **Borst-Eilers**: Wij rekenen in de democratie graag met meerderheden.

De heer **Passtoors** (VVD): Deze uitspraak van mijn fractievoorzitter is geen uitnodiging om nu al iets anders te gaan regelen. Eerst moet men het binnen Europa erover eens worden. Daarna kunnen wij bekijken of het op een andere manier geregeld kan worden.

Mevrouw **Hermann** (GroenLinks): Volledigheidshalve spreek ik mijn vreugde uit over het feit dat de opmerkingen die de fractie van GroenLinks al in het schriftelijke verslag heeft laten vastleggen over de wens tot liberalisering op deze voorjaarsmiddag zo mooi ontkiemen!

Minister **Borst-Eilers**: Ik dank de heer Passtoors voor zijn instemming op de punten vergunning, lijst en medicinale cannabis. Ik bevestig dat dit wetsvoorstel geen invloed heeft op het softdrugsbeleid. Hij vroeg om een meldingsplicht voor de kwekers van vezelhennep. Zoals bekend, is in 1999 het besluit aangepast ex artikel 3a van de Opiumwet en wel in die zin dat de mogelijkheden van vezelhennepteelt zijn aangescherpt. Dat is gedaan om de handhaving te vereenvoudigen. Het gaat om artikel 4 van dat besluit. De teelt van vezelhennep wordt gesubsidieerd door de EG en is uit dien hoofde streng gereguleerd. Bij ons zijn geen telers van vezelhennep bekend die geen gebruik maken van die subsidie. Het is een goed Hollands gebruik dat als men ergens geld kan krijgen, men dat ook haalt. Het feit dat de teelt zo transparant is, biedt bij het uitoefenen van het toezicht voldoende handvaten voor het schiften van legale en illegale telers. Zoals ik al zei, is uit recent onderzoek gebleken dat er nauwelijks wordt geteeld zonder subsidie. Tegen deze achtergrond is een meldingsplicht voor de teelt van vezelhennep naar mijn mening overbodig. De heer Passtoors vroeg of ook de grote groep recreatieve gebruikers effecten kan ondervinden van de verbetering van het product ten behoeve van het medicinale

cannabisgebruik. De teelt is strikt voor medicinaal gebruik en het is een gesloten systeem. Wat ons betreft is er dus geen relatie met de andere teelt, die in Nederland overigens nog steeds illegaal is. Wij kunnen telers evenwel niet verbieden om elkaar te ontmoeten en gegevens uit te wisselen over het telen van nog betere cannabis. De overheid kan op dat vlak niet ingrijpen.

De heer **Passtoors** (VVD): Ik doelde op een andere situatie. Het gaat mij om de "overige wetenschappelijke doelen". Een van die doelen zou kunnen zijn een grootschalig onderzoek naar de gevolgen van marihuana, waarbij een grote groep gratis of tegen inkoopprijs wordt voorzien van marihuana. Ik neem aan dat dit niet de bedoeling is.

Minister **Borst-Eilers**: Nee, dat valt echt buiten hetgeen wij vandaag bespreken. Wij spreken vandaag over medicinale cannabis, waarbij het erom gaat of cannabis voor bepaalde met name genoemde ziektebeelden verlichting van klachten kan bieden. Dat een gezond iemand zich er nog plezieriger door voelt, valt volledig buiten de inhoud van dit wetsvoorstel.

De heer **Passtoors** (VVD): Bij de mogelijkheden werden ook "overige wetenschappelijke doelen" genoemd. Ik dacht dat dit een nogal ruim begrip was, dat verder strekte dan alleen medicinaal gebruik.

Minister **Borst-Eilers**: In artikel 8h staat dat de minister ervoor zorg draagt dat in Nederland voldoende hennep wordt geteeld voor wetenschappelijk onderzoek naar de geneeskundige toepassing van hennep, hasj en hennepolie of voor de productie van geneesmiddelen. De geteelde hennep bedoeld onder a wordt alleen gebruikt voor een onder a genoemd doel. Dit is een wat ingewikkelde juridische formulering, maar hiermee is uitgesloten dat het voor andere doelen wordt gebruikt. De heer Passtoors vroeg zich af hoe de totale vernietiging wordt gecontroleerd. De Inspectie voor de gezondheidszorg houdt toezicht; wanneer een bepaald bedrijf de opdracht krijgt om te vernietigen, zal er een inspecteur aanwezig zijn. Ook vroeg de heer Passtoors naar afwijkend voorschrijfgedrag van artsen in relatie met artikel 6 van het

EVRM. Een arts die afwijkend voorschrijfgedrag vertoont, kan door de inspectie worden gemaand om die activiteit te staken omdat het in strijd is met artikel 6 van het EVRM. Dat artikel eist in zo'n geval een uitspraak van een onafhankelijk rechter. In ons land kan dat zowel de strafrechter als de tuchtrechter zijn. De heren Passtoors en Dittrich vroegen naar de vergoeding en de opname in het ziekenfondspakket. Een medicijn wordt pas als geneesmiddel op de markt toegelaten wanneer het door het Europees bureau in Londen als zodanig is geaccordeerd. Daar wordt gekeken naar werkzaamheid, bijwerkingen, etc. Dat is de eerste stap. De tweede stap is de beoordeling of het middel tot het ziekenfondspakket kan worden toegelaten. Daarvoor moet er sprake zijn van kosteneffectiviteit. Naar de mening van het College voor zorgverzekeringen moeten de werkzaamheid en de effectiviteit vaststaan en moet ook vaststaan dat er geen goed alternatief voorhanden is. Pas als die tweede beoordelingsprocedure heeft geleid tot opname in het ziekenfondspakket kan vergoeding door ziekenfondsverzekeringen plaatsvinden. Voor die tijd kan men via een aanvullende verzekering, die ook in de polis van de particuliere verzekering opgenomen kan zijn, het middel al vergoed krijgen, ook al zit het nog niet in het ziekenfondspakket. Zolang er nog geen sprake is van een geneesmiddel zullen zorgverzekeraars, ook de particuliere verzekeraars, er in het algemeen voorzichtig mee omgaan. Ik denk dat de medicinale cannabis door de patiënten zelf betaald moet worden aan de apotheker.

De heer **Dittrich** (D66): Hoe vindt de prijsstelling dan plaats? Als het heel duur is, zullen toch vele aids-, HIV-, kanker- en MS-patiënten het niet kunnen betalen.

Minister **Borst-Eilers**: Het Bureau voor medicinale cannabis maakt in het geheel geen winst, in tegenstelling tot de commerciële telers, die natuurlijk wel winst willen maken. Het enige wat het BMC aan de apotheek zal berekenen, is de kostprijs, maar ook geen eurocent meer. Er vindt wel een kwaliteitscontrole plaats die tot enige kostenverhoging zal leiden, maar wij zullen proberen het zo goedkoop en doelmatig mogelijk te doen. Ik kan er

op dit moment nog niet definitief iets over zeggen. Verder is het zorgverzekeraars, ook ziekenfondsen, niet verboden om het in de aanvullende verzekering op te nemen.

De heer **Dittrich** (D66): Worden er in de contacten tussen het bureau en de goedgekeurde telers prijsafspraken gemaakt? Die telers willen natuurlijk winst maken.

Minister **Borst-Eilers**: Er worden prijsafspraken gemaakt. Er zijn aanbieders genoeg, dus wij kunnen de telers scherp op de prijs aanspreken.

De heer **Apostolou** (PvdA): Zijn er nu al afspraken gemaakt over prijzen met de apothekers en de telers?

Minister **Borst-Eilers**: Er zijn nog geen afspraken gemaakt voor de levering aan apotheken, maar wel over de kleine hoeveelheden voor wetenschappelijk onderzoek. Wij houden de Kamer op de hoogte van verdere ontwikkelingen.

De heer Passtoors vroeg of de artikelen 8b t/m f op medicinale grondstoffen betrekking hebben. Het antwoord luidt: ja. Voorts vroeg hij hoe wij ons kunnen ontdoen van overbodige stoffen. Voor hennep heeft het bureau een monopoliepositie. Andere producten vallende onder de Opiumwet kunnen als men stopt legaal worden uitverkocht, maar men mag alleen verkopen aan degenen die een vergunning hebben.

De heer Van de Camp vroeg wat het verschil is tussen capsules en geneesmiddelen. In het onderzoek van de Vrije Universiteit zijn cannabiscapsules gebruikt. Een capsule is een toedieningsvorm voor een geneesmiddel. Er is niet bedoeld om een groot principiële onderscheid te maken. Het is niet mogelijk langs chemische weg een product van een gelijke effectiviteit te maken omdat er kennelijk zoveel werkzame stoffen in de plant zitten. De heer Van de Camp vroeg nog om een toelichting op de passage op blz. 3 van de nota naar aanleiding van het verslag: "Ons is overigens niet bekend of Belgische instanties medicinale cannabis uit Nederland betrekken. In elk geval heeft BMC geen cannabis naar België geëxporteerd." Dat kan ik niet. Ons is niet bekend of Belgische instanties dat doen. Het BMC heeft in ieder geval niets geëxporteerd en dat is een monopolist. Wellicht heeft

men bij andere telers iets aangeschaft, maar daar kan ik niets over zeggen.

De heer Van de Camp vroeg nog welke van de thans actieve bedrijven en stichtingen hun activiteiten zullen beëindigen en welke verder zullen gaan in de werkwijze van het BMC. Als het proces is afgerond, is er een BMC en behouden twee of drie telers hun vergunning voor levering. Alle andere activiteiten worden dan gestopt. Die zijn dan overbodig geworden.

De heer Dittrich vond dat het BMC niet zo zwaar opgezet zou behoeven te worden als gewoon een aantal telers erkend zou worden voor productie voor medicinaal en recreatief gebruik. Dat systeem is thans in Zwitserland in bespreking. Daar is een wetsvoorstel ingediend dat de introductie van coffeeshops behelst en waarbij teelt voor uitsluitend individueel gebruik en levering aan de coffeeshops – de achterdeurbevoorrading – wordt toegestaan. Handel en teelt van cannabis buiten dat omschreven doel blijven in Zwitserland verboden. Ik weet niet wat de stand van de behandeling van die wetsvoorstel thans is.

De heer **Dittrich** (D66): Dat is een heel interessante ontwikkeling. Kunt u dit niet vrijdag meenemen in uw verslag aan de ministerraad? Nederland heeft veel coffeeshops en veel jongere en oudere mensen roken hasj. Wij weten allemaal dat het niet echt schadelijk is. Waarom zouden wij dan zo moeilijk doen?

Minister **Borst-Eilers**: Op het aspect schadelijkheid ga ik nog in, maar wel kan ik nu al zeggen dat het zeker niet volledig onschadelijk is. Het Zwitserse wetsvoorstel is overigens al geruime tijd bij ons bekend uit onderlinge contacten en uit de wetenschappelijke conferentie die over cannabis is gehouden. Kortom, wij weten van elkaar waar wij mee bezig zijn. Er is pas sprake van een Zwitsers model als het wetsvoorstel door het Zwitserse parlement is geaccepteerd. Zoals u weet, sneuvelt ook hier een enkele keer een voorstel van de regering. Laten wij het dus eerst nog even afwachten. Het is wel interessant. Zwitserland wil het individueel gebruik niet langer criminaliseren. Men wil het openlijk toestaan. Daaruit trekt men de consequentie dat ook de levering via

de achterdeur moet worden geregeld. Wij houden u op de hoogte.

De heer **Passtoors** (VVD): Ik attendeer de minister en de heer Dittrich erop dat Zwitserland niet in de EU ligt.

Minister **Borst-Eilers**: Bij alle ontmoetingen met Zwitserse bewindslieden word ik daarvan doordrongen. Ik ontmoet ze natuurlijk ook nooit bij de EU. Juist om de Zwitserse minister Dreifuss erbij te kunnen betrekken, is de ministersconferentie expres niet als een EU-conferentie georganiseerd. Zij is een van de meest vooruitstrevende – anderen zullen zeggen: meest verderfelijke – ministers op dit terrein.

De heer Dittrich stelde nog een vraag over patiëntenvoorlichting. Zodra het BMC aan apotheken gaat leveren, zullen wij landelijke voorlichting geven. De HIV- en MS-vereniging volgen de ontwikkelingen in de begeleidingscommissie overigens op de voet.

Mevrouw Hermann heeft nog gevraagd naar wat er op dit moment bekend is over de schadelijkheid van cannabis. Wel, daar ging de ministersconferentie in Brussel in februari van dit jaar over; het verslag van deze wetenschappelijke conferentie zal ik de Kamer nog toesturen. Het was de bedoeling van de ministers van Volksgezondheid van Duitsland, Zwitserland, België, Frankrijk en Nederland, zich eens door een aantal wetenschappers te laten voorlichten over de stand van de wetenschap op het punt van cannabis. Wij hebben daarbij geleerd dat de exacte werking van cannabis in het menselijk lichaam nog steeds niet helemaal duidelijk is. Wel is het duidelijk dat deze stof zowel lichamelijk als geestelijk invloed heeft. Bij een zeer beperkt aantal mensen die daar heel gevoelig voor zijn, kan ze bij zeer intensief gebruik afhankelijkheid veroorzaken, maar die is wel goed te behandelen. De werkzame stof THC beïnvloedt in ieder geval de rijvaardigheid; ze veroorzaakt geen agressief rijgedrag, maar wel een soort flowerpowerstemming die statistisch wat meer aanrijdingen oplevert. Belangrijk was ook dat de wetenschappers ons aan de hand van de literatuur nog eens hebben uitgelegd dat er geen enkel bewijs is voor de gateway-theorie,

dus dat je door cannabisgebruik eerder sterkere drugs of harddrugs zou gaan gebruiken. Verder blijkt dat er eigenlijk geen verband te vinden is tussen de wet- en regelgeving en het cannabisgebruik in de verschillende landen. Het gebruik van softdrugs wordt weleens een beleidsresistent verschijnsel genoemd en ik denk dat het voor meer drugs geldt. Het is een jeugdcultuur die als een soort epidemie over de wereld gaat, het beleid heeft er niet veel invloed op. Kortom, het was een interessante conferentie en de wetenschappers deden ons een aantal aanbevelingen voor vervolgonderzoek; zij moeten natuurlijk ook hun brood verdienen. Maar ook wij vonden het wel de moeite waard en wij hebben hun gevraagd, in juni aanstaande een plan van aanpak te leveren voor een werkprogramma voor vervolgonderzoek. Wij zouden dan bekijken of wij bereid zouden zijn, daar iets aan te financieren. De Kamer krijgt dus binnenkort het verslag van deze conferentie, plus het verslag van de stedenconferentie in Utrecht die door de minister van Justitie was georganiseerd, en van de BMC-conferentie. Deze conferenties bewijzen overigens wel dat er geen sprake meer is van de tegenstelling dat Nederland vrij tolerant op het gebied van cannabisgebruik zou zijn, terwijl de rest daar zeer afwijzend tegenover zou staan. Nee, de standpunten komen steeds dichter bij elkaar en een land als Zwitserland loopt op het ogenblik zelfs aanzienlijk voor de troepen uit. Het wordt daarbij natuurlijk ook niet gehinderd door de afspraken in de EU. Mevrouw Hermann vroeg ook nog naar levering in relatie tot EU-registratie. Ik heb in de brief van oktober uiteengezet dat het de bedoeling is dat de fabrikant die het middel ontwerpt, het laat registreren als geneesmiddel en dat cannabis nu conform EU-regels aan apotheken geleverd kan worden als grondstof voor magistrale bereiding. Ook dat is dus binnen de regelgeving mogelijk. Ik weet niet wat mevrouw Hermann precies bedoelde met het dichter bij elkaar brengen van de Opiumwet en het gedoogbeleid, maar in ieder geval zien wij het medische gebruik totaal gescheiden van het recreatieve gebruik.

De **voorzitter**: Hiermee zijn wij gekomen aan het eind van de eerste

termijn. Ik heb de indruk dat wij kunnen volstaan met een zeer korte tweede termijn.

Mevrouw **Hermann** (GroenLinks): Voorzitter. U heeft aangegeven dat er geen plenaire afronding komt. Komt dit onderwerp niet meer op de agenda of wordt het als hamerstuk behandeld?

De **voorzitter**: Deze vergadering is in plaats van de plenaire behandeling. Wij zullen echter niet ontkomen aan een kleine stemming.

De heer **Apostolou** (PvdA): Voorzitter. Ik ben zeer tevreden met de antwoorden van de minister en haar commentaar op het amendement.

De heer **Passtoors** (VVD): Mevrouw de voorzitter. Ik begrijp dat de apotheek waarschijnlijk binnen één jaar aan de slag kan. Tot die tijd zal het andere doorgaan.

Ik heb nog een vraag over het amendement, die verband houdt met het antwoord van de minister op mijn vraag over het wetenschappelijk onderzoek. Op pagina 7 van de nota naar aanleiding van het verslag staat dat de beleidsregels van 11 mei 1998 als doelen vermelden waarvoor een opiumverlof voor wetenschappelijke doeleinden kan worden verleend, wetenschappelijk onderzoek, onderzoek in het kader van ontwikkeling nieuwe geneesmiddelen en chemische analyse in het kader van wetenschappelijk onderzoek. Die laatste twee hebben met medicinale zaken te maken. Vervolgens wordt genoemd veredeling en instandhouding van plantenrassen. Daarmee kun je verschillende kanten op. Het eindigt met overige wetenschappelijke doelen. Uit het antwoord van de minister begrijp ik dat er geen misverstand over kan zijn, dat het telen van deze hennep alleen is toegestaan voor wetenschappelijke doeleinden in het kader van de medicinale werking. Als dit het antwoord is, heb ik geen probleem met de laatste alinea van de toelichting op het amendement-Apostolou. Daarin is alleen sprake van het telen van cannabis voor medische doeleinden. Het gaat natuurlijk om medische en wetenschappelijke doeleinden. Anders zou het te beperkt zijn en zouden degenen die voor andere doeleinden

telen, erbuiten vallen. Dat zou lastig zijn.

Artikel 3 van het wetsvoorstel Bibob geeft voldoende antwoord op mijn vraag. Ik heb dat inmiddels gecontroleerd. De minister kan inderdaad een afgegeven beschikking intrekken.

Toen ik drie weken in de Kamer zat, ben ik met onder andere collega Van de Camp naar Liverpool en Zürich geweest om de heroïneprojecten daar te bekijken. Wij waren dus al in 1995 niet onbekend met de gang van zaken in Zwitserland. Het verbaast mij dus niet helemaal dat daar een bepaalde ontwikkeling is.

De heer **Van de Camp** (CDA):
Mevrouw de voorzitter. Ik dank de minister voor de duidelijke beantwoording.

Ik houd zorgen over de weglekeffecten; overigens niet in de zin dat er kilo's medicinale cannabis illegaal op de markt komen. Er zijn echter telers, er is kennis en er is een illegale markt. Die kennis zal men vervolgens ook willen gebruiken voor recreatieve teelt. Ik weet wel dat de minister daar op dit moment geen oplossing voor heeft en ik onderken dat ook bij ons de balans doorslaat ten gunste van de individuele patiëntenbelangen – ten behoeve van patiënten die zeggen er wel degelijk baat bij te hebben. Welnu, waarom zou je die mensen deze verlichting niet gunnen? Zeker als je drugswoordvoerder bent, word je weleens gebeld door zulke patiënten die dan zeggen: het CDA moet niet zeuren en moet nu snel om. Uit mijn standpuntbepaling heeft de minister begrepen dat ik die slag gemaakt heb, maar dat wil niet zeggen dat de weglekeffecten niet iets zijn om de komende jaren in de gaten te houden.

Voorts wil ik in dit verband iets vragen met betrekking tot geneesmiddelenverslaving. In diezelfde drugsdebatten die ik zo links en rechts in het land voer, wordt mij voortdurend gezegd: jullie moeten als politiek ophouden met verboden voor heroïne, cocaïne, crack en dergelijke, want er zijn toch ook heel veel patiënten verslaafd aan geneesmiddelen! Deze interrupties kwamen even bij mij op toen de minister het had over het voorschrijven. Ik ga ervan uit dat al die doktoren zeer zorgvuldig voorschrijven, maar desalniettemin is er in dit land zoiets ontstaan als een

geneesmiddelenverslaving. De vraag is of wij bij het voorschrijven van medicinale cannabis ook een dergelijke ontwikkeling kunnen verwachten, respectievelijk hoe de minister dit denkt tegen te gaan. Ik zit ook weleens in de wachtkamer bij de huisarts en dan kan ik mij voorstellen dat zo'n huisarts zegt: die zeur of die meneer moet maar zo snel mogelijk met een receptje weer de deur uit; een zalfje en klaar is Kees! Ik zeg dit bij wijze van spreken. Mijn derde opmerking betreft de uitgenodigde landen bij de BMC-conferentie. Zitten daar ook Scandinavische landen bij? Wij weten allemaal dat de Zweden en ook de Amerikanen op een aantal punten in dit dossier weleens schijnheilig zijn. Ik kan mij niet voorstellen dat minister Borst alleen "vrienden" uitnodigt. Mijn vraag is niettemin welk uitnodigingsbeleid daarbij is gehanteerd. Stel dat je als land zegt helemaal geen belangstelling te hebben voor medicinale cannabis omdat het niet past in de eigen ideologie: wordt zo'n land dan ook niet uitgenodigd?

De minister sprak, als vice-premier, wat woorden over de inzakkende economie, iets wat wij wellicht zouden kunnen opvangen met de export van cannabis ... Een serieus punt daarbij betreft echter het volgende. Ik heb toch goed uit de stukken begrepen dat het ontvangende land de garantie af moet geven dat de medicinale cannabis gebruikt wordt voor het importdoel? Het kan dan niet zo zijn dat die "verfoeide" Zwitsers vervolgens zeggen: wij gooien het in Zürich op de vrije markt! Ik chargeer nu een beetje, maar ik meende toch begrepen te hebben dat het ontvangende land ook een verantwoordelijkheid heeft voor een juist aanwending van de medicinale cannabis.

Mevrouw **Hermann** (GroenLinks):
Mevrouw de voorzitter. Ook mijnerzijds dank aan de minister voor haar heldere en uitvoerige beantwoording.

Ik heb nog een klein vraagje overgehouden dat ik in de eerste termijn niet expliciet gesteld heb. In de nota naar aanleiding van het verslag staat, onderaan op blz. 4, dat Canada net als Nederland kortgeleden een nationaal bureau heeft ingesteld. Sinds de zomer van 2001 is het in Canada aan patiënten onder

bepaalde voorwaarden toegestaan cannabis te gebruiken. Dat gaat dus wat sneller dan wat de minister zojuist voor Nederland aangaf, namelijk dat het langs de weg van de apotheek en de magistrale bereiding nog wel een jaartje zou duren. Doet men dat in Canada anders? Is dit een voorbeeld dat wij zouden kunnen volgen of zijn er redenen om dat niet te doen?

Minister **Borst-Eilers**: Voorzitter. Ik dank de heer Apostolou voor zijn vriendelijke woorden.

Ik bevestig graag de mededeling van de heer Passtoors dat alleen het telen voor wetenschappelijke doeleinden in het kader van de medicinale werking is toegestaan. Het antwoord op zijn vraag daarover is dus: ja.

De heer Van de Camp houdt zorgen in verband met weglekeffecten en aanwending van cannabis voor niet-medicinale doeleinden. Ik wil hem graag toezeggen dat wij op deze mogelijkheid zullen blijven letten. We willen een gesloten systeem zonder weglek. Goed in de gaten houden wat er gebeurt, is dan de beste oplossing.

De geneesmiddelenverslaving is een interessant punt. Het is bekend dat met name aan slaapmiddelen en aan antidepressiemiddelen patiënten letterlijk verslaafd kunnen raken. Patiëntenverenigingen verwijten thans met name huisartsen en in mindere mate psychiaters dat zij hen tot verslaafden hebben gemaakt. Dit is inderdaad een zorgelijke ontwikkeling. Ik kan mij voorstellen dat de heer Van de Camp dan zegt: waarom zouden dezelfde artsen met de cannabis verstandiger omgaan? Dit is een goed punt. Wij zullen in de communicatie met de huisartsen deze kwestie nadrukkelijk onder de aandacht brengen. In eerste termijn zei ik echter reeds dat afhankelijkheid van cannabis maar heel zelden optreedt. Verreweg de meeste mensen kunnen met het gebruik ervan van de ene op de andere dag stoppen. Er zijn echter enkelen die blijkbaar iets in het brein hebben in relatie tot hun receptoren waardoor zij behandeld moeten worden om van het gebruik van cannabis af te komen. Dit is een belangrijk punt.

De heer **Passtoors** (VVD): De lichamelijke afhankelijkheid is meestal nul, maar de geestelijke

afhankelijkheid is er ook nog en die is vaak veel ingrijpender.

Minister **Borst-Eilers**: Die bedoel ik ook, maar die doet zich niet zo frequent voor. Heroïne en cocaïne zijn veel verslavender. Aan slaapmiddelen raakt men ook snel verslaafd, heb ik begrepen. Als je die middelen langer dan drie maanden gebruikt, kan dat al te lang zijn. Er kan in dit verband nog de vergelijking met morfine worden gemaakt. Artsen zijn vaak ten onrechte bang voor verslaving aan morfine. Als iemand echter werkelijk morfine nodig heeft, raakt hij er ook niet aan verslaafd, omdat zijn pijnreceptoren dan door de morfine worden bezet en er geen ruimte meer voor iets anders is. Ik weet niet of dit bij het gebruik van cannabis ook zo is. Daar heb ik geen informatie over.

Het ontvangende land, het land dat bij ons medicinale cannabis zou bestellen, moet een verklaring tekenen waaruit blijkt dat het gebruik van de cannabis daar beperkt blijft tot medicinale doeleinden. Het land moet daarop toezien.

De landen die aan de internationale conferentie hebben deelgenomen, waren: Oostenrijk, België, Canada, Frankrijk, Duitsland, Nederland, Noorwegen, Slovenië, Zwitserland en het Verenigd Koninkrijk. Zweden en Finland wilden niet komen en Denemarken heeft op het laatste moment moeten afzeggen vanwege personele of persoonlijke redenen. Denemarken was echter wel van plan om te komen.

Mevrouw Herman vroeg naar de manier waarop de verstrekking in Canada is geregeld. Daar wordt geen cannabis van staatswege verstrekt. Daar heeft men wel toestemming gegeven voor de beperkte teelt voor eigen gebruik. Dat klinkt prachtig, maar dit betekent wel dat de aids- of multiple sclerosepatiënt zelf een paar plantjes moet hebben en daar goed voor moet zorgen. Dat geeft in de praktijk weleens problemen. Daar heeft men voorlopig dus voor deze uitweg gekozen.

Mevrouw **Hermann** (GroenLinks): Vroeger had je een sponsje met sterrenkers.

De **voorzitter**: Hiermee zijn wij gekomen aan het eind van de behandeling van dit wetsvoorstel. Ik dank iedereen voor zijn inbreng en in het bijzonder de minister. Ik dank ook

de medewerkers. Ik verwacht dat volgende week dinsdag over het wetsvoorstel gestemd kan worden; misschien kan dat nog deze week donderdag. Dit laat ik echter graag aan de voorzitter van de Kamer over.

Sluiting 14.15 uur.